

Máliková, Michaela

Rudolf Pečman

In: Fasora, Lukáš; Čermin, Jan; Čerminová, Jana; Hanuš, Jiří; Máliková, Michaela. *Sto tváří, sto příběhů : vybrané osobnosti v dějinách Filozofické fakulty Masarykovy univerzity*. Vydání první Masarykova univerzita, 2020, pp. 321-324

ISBN 978-80-210-9382-9; ISBN 978-80-210-9605-9 (online ; pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/143138>

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Rudolf Pečman

Národnost: česká

Datum narození: 12. dubna 1931

Místo narození: Staré Město (okres Frýdek-Místek)

Datum úmrtí: 16. prosince 2008

Místo úmrtí: Brno

Sociální zařazení: Jediný syn Vladimíra Pečmana a Otilie, rozené Jarošové. Otec se vyučil mlynářem, během první světové války byl raněn, poté nastoupil u vojenské správy jako civilní zaměstnanec. Za druhé světové války pracoval Vladimír Pečman krátce jako dělník na pile, následně byl přidělen na pracovní úřad do Frýdku-Místku.

Akademické působení

Již během studia na reálném gymnáziu ve Frýdku-Místku si Rudolf Pečman zamiloval hudbu. Nejen, že hrál na housle, ale působil také v několika orchestrech a občas dirigoval. Po maturitě roku 1950 jeho kroky vedly na Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity, kde začal studovat hudební vědu a estetiku. Navštěvoval přednášky Jana Racka, Bohumíra Štědrone, Mirka Nováka či Olega Suse. Během studia pak externě působil na Vyšší hudební škole v Kroměříži. Roku 1955 dokončil studium a obhájil diplomovou práci *Slovanské prvky v díle Ludvíka van Beethovena*. Toto dílo se stalo zároveň jeho disertací, díky níž získal roku 1966 titul doktor filozofie. Již o dva roky později předložil spis *Skladatel Josef Mysliveček a jeho jevištní epilog. Listy z dějin neapolské školy*, na jehož základě byl jmenován kandidátem věd o umění. Roku 1989 pak obdržel doktorát věd o umění zásluhou práce *Jevištní dílo Ludwiga van Beethovena I*. Habilitační spis *Ke slohové analýze hudby osvícenského údobí* předložil již roku 1970, protože však nebyl členem komunistické strany, docentem se stal až o čtrnáct let později. Profesuru v oboru teorie a dějiny hudby pak získal roku 1990.

S univerzitním prostředím byl spjat celý jeho život. V semináři hudební výchovy působil nejprve jako asistent (1955–1961), později jako odborný asistent (1961–1984). Zastával funkci tajemníka (1956–1971) a zástupce vedoucího katedry (1971–1989). Během svého doktorského studia se stal školitelem a od sedmdesátých let byl často členem či předsedou komisí pro kandidaturu věd v oborech hudební věda a hudební výchova, později také komisí doktorských, které měly celorepublikovou působnost.

V letech 1989–1991 byl jmenován proděkanem Filozofické fakulty Masarykovy univerzity pro studijní záležitosti. Přestože od roku 2004 působil na filozofické fakultě pouze externě, jeho postavení se příliš nezměnilo. Byl členem či předsedou komisí doktorských, rigorózních, habilitačních a profesorských. Na těchto pozicích pak navázal spolupráci s jinými vysokými školami. Mimo muzikologické pracoviště přednášel pro seminář estetiky, akademii staré hudby a Katedru hudební výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. Jako školitel a oponent působil také na Hudební fakultě JAMU.

Výběr z díla

Hlavním badatelským zájmem Rudolfa Pečmana byly dějiny hudby. Studium pozdního baroka a klasicismu jej přivedlo k rodu Bendů, F. X. Richterovi, ale především k Josefu Myslivečkovi, o němž sepsal dvě monografie (německá publikace *Josef Mysliveček und sein Opernepilog* vyšla roku 1970, o jedenáct let později pak vydal knihu *Josef Mysliveček*). Nevyhýbal se ani světovým skladatelům. Ludwigu van Beethovenovi, ústřední postavě německého klasicismu, se Pečman věnoval v několika dílech (*Beethoven. Růst hrdiny a bojovníka*, 1955; *Beethoven a české země*, 1964; *Beethoven dramatik*, 1978; *Jevištní dílo Ludwiga van Beethovena*, 1999). Studoval také starší italskou hudbu (*Hudební kontexty staré Itálie*, 2006), dílo Antonia Vivaldiho (*Antonio Vivaldi a jeho doba*) a byl autorem první české monografie o Georgu Fridrichu Händelovi. Pečmanův zájem se dotýkal i moderních dějin, především pak hudby první poloviny 20. století, kde se soustředil na problematiku Leoše Janáčka a Bohuslava Martinů.

Jeho muzikologické práce se však neomezovaly pouze na dějiny hudby. Zabýval se také libretistikou, teorií hudební interpretace, dějinami opery či hudební a obecnou estetikou. Ve svém díle se pak Rudolf Pečman celoživotně hlásil k brněnské muzikologické tradici. Roku 2003 sepsal monografii o Vladimíru Helfertovi, zakladateli brněnské hudební vědy, o čtyři roky později vyšla jeho poslední kniha *Člověk čistého srdce*, která byla věnována Gracianu Černušákovi.

Kvalitně dokázal zpracovat také menší monografie ke koncertním cyklům, jako například *Händel a Bach*, *Beethovenovy smyčcové kvartety* či *Franz Schubert*. Podílel se na třísvazkové *Hudební vědě* a rovněž na tvorbě *Československého slovníku osob a institucí*. Od roku 1996 pak působil jako recenzent v projektu *Ostdeutsches Musiklexikon*. Velmi cenné jsou jeho vzpomínky *Z hlubin paměti* (2006), v nichž komentoval nejen své celoživotní vědecké úsilí, ale i brněnské hudební dění.

Ocenění vědeckou komunitou

Život Rudolfa Pečmana byl velmi pestrý. Již v mládí dirigoval, zaskakoval při vedení sboru a věnoval se hře na housle. Kvůli dalším mnoha povinnostem však od aktivního provádění hudby upustil. Nezabýval se pouze vědou, byl hudebním kritikem, učitelem, popularizátorem hudby, ale také skvělým řečníkem, což se projevilo například v brněnském Kruhu přátel hudby. V letech 1957–1990 zastával nejrůznější funkce ve Svazu československých skladatelů, na několik let se stal předsedou výboru Komise pro hudební vědu a kritiku. Byl členem řady organizací, spolků či muzikologických institucí. Působil například v Umělecké radě Státní filharmonie Brno, ve Vědecké radě Filozofické fakulty MU, České společnosti pro hudební vědu či společnostech Leoše Janáčka a Bohuslava Martinů. Aktivně se zapojil do organizování mnoha konferencí, festivalů a koncertů. Společně s Jaroslavou Zapletalovou stál u zrodu brněnského Mezinárodního hudebního festivalu (dnes Moravský podzim), jehož první ročník se konal roku 1966. Tradiční součástí festivalu bylo také mezinárodní hudebněvědné kolokvium, díky kterému do Brna zavítaly velké osobnosti muzikologie jako Harnoncourt, Messiaen, Křenek a mnoho dalších. Během prvních deseti let byl Rudolf Pečman generálním tajemníkem festivalu, postupně byl však ve své funkci omezován, až byl nakonec vedení kolokvia zbaven.

Rudolf Pečman navázal kontakt také s hudebními institucemi v zahraničí. Díky znalosti němčiny se orientoval na muzikologické dění v Rakousku a Německu. Od roku 1965 působil v Georg-Fridrich-Händel-Gesellschaft

v Halle nad Sálou. Dále spolupracoval s lipskou Společností pro výzkum dějin a hudby ve střední Evropě či Voltairovou společností pro výzkum 18. století na Cambridgeské univerzitě. Od roku 1994 působil v pracovní skupině pro dějiny hudby ve střední a východní Evropě na Technické univerzitě v Saské Kamenici v Německu. Mimo jiné udržoval kontakty s dalšími vědeckými organizacemi v USA, Kanadě apod. Studijně pobýval v Římě a ve Vídni, podnikl řadu badatelských cest, účastnil se mezinárodních kongresů a přednášel na zahraničních univerzitách i vysokých hudebních školách.

Během své vědecké kariéry redigoval Rudolf Pečman také řadu sborníků, a to jak z kolokvií – např. o Otakaru Zichovi (1981) či Otakaru Hostinském (1982), tak ze symposií a jiných hudebních akcí. V rámci hudebního Mezinárodního festivalu Brno připravil k vydání deset festivalových sborníků, jež byly přeloženy také do němčiny, angličtiny a ruštiny. Pravidelně psal texty pro programové katalogy a jednotlivé koncerty. Roku 1957 se stal výkonným redaktorem uměnovědné a později hudebněvědné řady *Sborníku prací filozofické fakulty brněnské univerzity*. Byl rovněž členem ediční rady *Spisů FF MU*, redakční rady časopisu *Opus musicum* a přispíval do mnoha dalších odborných periodik (*Estetická výchova*, *Koncertní život*, *Hudební věda*, *Host do domu*).

Důležitou roli v Pečmanově životě hrála také osvětová činnost. Podílel se na tvorbě cyklu sta přednášek *Hudba vychovává a zušlechťuje*, k veřejnosti pravidelně promlouval prostřednictvím Československého rozhlasu, objevoval se na obrazovkách televize a v neposlední řadě navázal spolupráci s Malým divadlem hudby a poezie. Od roku 1952 pravidelně přispíval svými kritikami do denních listů, zejména do *Lidové demokracie*. Jeho články se objevovaly také na stránkách *Mladé fronty*, *Rovnosti*, *Práce* či *Literárních novin*. Svě statě, glosy a články uveřejňoval v časopisu *Program Státního divadla v Brně* a zpravodaji *KAM*.

Rudolf Pečman byl oceněn řadou vyznamenání. Před listopadovou revolucí obdržel od ministerstva kultury postupně Smetanovu (1984), Janáčkovu (1987) a Mozartovu (1987) medaili. Za činnost ve funkci děkana získal roku 1994 bronzovou medaili Masarykovy univerzity a o tři roky později byl oceněn Českou hudební radou.

Evaluace

Celý profesní život Rudolfa Pečmana byl spjat s brněnskou filozofickou fakultou, kde působil od roku 1950 až do své smrti roku 2008. Byl výborný řečník, redaktor a editor, ale především popularizátor hudby. Značně ceněny jsou jeho drobné monografie, které provázely posluchače jednotlivými koncertními sezónami. Patřil mezi literárně nejnadanější a nejuzdělanější české muzikology a hudební publicisty.

Ohlasy

S profesorem Pečmanem jsem přicházel do styku nejčastěji při obhajobách. Zde se Pečman projevoval jako věrný žák profesora Racka. Jeho vystupování a řízení bylo protknuuto noblesou, na jakou dnešní doba není zvyklá. Přitom nikdo nedokázal tak věrně a vtipně napodobit dikci profesorů Racka a Bohumíra Štědrone jako on. Prof. Pečman byl vždy velmi společenský. Dokázal celý večer bavit společnost příhodami, které se svými učiteli zažil. Jeho zkazky, vyprávěné s vážnou tváří, vyvolávaly bouře smíchu, jsou nezapomenutelné. Celý svět brněnských profesorů padesátých až sedmdesátých let definitivně zanikl s profesorem Pečmanem. \ [Jiří Sehnal](#)

U kávy jsme se vždycky dobře bavili a Rudynek překvapoval svými znalostmi a fenomenální pamětí... Vzpomínali jsme také na Pečmanovu aféru, kdy měl vylézt z fakulty. Jak se říká – za dobrotu na žebrotu. V aule fakulty byla opět oslava Velké říjnové revoluce. Na výzvu Rudynek ochotně slíbil obstarat hudební vložku. Domluvil se s jedním operním basistou a po plamenném projevu o světlých a ještě světlejších zítřcích zazněla nádherná a smutná árie z Glinkova *Ivana Susanina*. Jak vedl polská vojska do bažin, zachránil ruského cara a jeho vojsko – a sám stojí smrti blíž. Nastalo funkcionářské zděšení. Rudynek byl prohlášen za ideologického diverzanta a kádrové oddělení se pěkně vyřádilo. \ Věra Mikulášková

Prameny a literatura

Archiv Masarykovy univerzity, fond A 2 FF, osobní spisy, kart. 17 I/43.

Archiv Masarykovy univerzity, fond A 2 FF, osobní spisy, kart. 9/2.

Archiv Masarykovy univerzity, fond A 2 FF, osobní spisy, kart. 32/17.

Archiv Masarykovy univerzity, fond A 2 FF, osobní spisy, kart. 21/7.

FASORA, Lukáš – HANUŠ, Jiří. *Filozofická fakulta Masarykovy univerzity. Pohledy na dějiny a současnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 182–183.

MACEK, Petr. Za profesorem Rudolfem Pečmanem. *Universitas*, 2009, č. 1, s. 63–64.

MICHÁLKOVÁ SLIMÁČKOVÁ, Jana. *Rudolf Pečman – profesor s laskavým srdcem* [online]. [cit. 18. února 2018]. Dostupné z: <<https://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/rudolf-pecman-profesor-s-laskavym-srdcem.html>>.

MIKULÁŠKOVÁ, Věra. *Zrcadlo vzpomínek*. Brno: Šimon Ryšavý, 2009, s. 85–86.

PEČMAN, Rudolf. *Z hlubin paměti. Vzpomínky muzikologa*. Brno: Masarykova univerzita, 2007.

POLEDŇÁK, Ivan. *Rudolf Pečman* [online]. [cit. 17. února 2018]. Dostupné z: <<https://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/rudolf-pecman-profesor-s-laskavym-srdcem.html>>.

SEHNAL, Jiří. Zemřel Rudolf Pečman. *Vlastivědný věstník moravský*, 2009, roč. 61, č. 2, s. 217.

SÝKORA, Pavel. Česká beethoveniana Rudolfa Pečmana. *Musicologica Brunensia*, 2015, roč. 50, č. 1, s. 45–55.

ŠTĚDRONĚ, Miloš. „Imago animo sermo est“. Rudolf Pečman (12. 4. 1931 – 16. 12. 2008). *Hudební věda*, 2009, roč. 46, č. 1–2, s. 218–223.